

parcă mai elocventă, cînd se spune că ochii tuturor sînt îndreptați spre domn, la fapte bune, și «nu zic că fac boierii acele sfaturi, ci laudă tot pe domn și numele lui proslavesc. Iar boierii, măcar deși fac ei sfaturile cele bune, nimeni nu-i știe nici îi laudă. Pentru aceea este bine să primiți sfaturile cu bucurie»...

Cum de nu s-a gîndit nimeni că o asemenea insistență ar putea fi mai de grabă a unui boier, față de un domn, care nu ținea seama de divan, decît a unui om de biserică? De fapt, știm că Neagoe Basarab era un domn ambițios și probabil trecuse în unele cazuri peste divan, observînd pînă la urmă că dăduse greș. Putea, credem, să dea un sfat în consecință.

De asemenea, domnul trebuie să se sfătuiască cu boierii, dacă e cazul sau nu, să-l ospăteze pe sol. În caz de ospăț, se indică în ce fel urmează să se poarte domnul la masă. Masa să fie bogată, cu «păhare de argint frumoase», «cu multe feluri de bucate și să aducă toate pe rînd unele după altele»; «băuturi să scoată de unde va avea mai bune și mai dulci», «ca să se mire și solul de acea podoabă și rînduială bună, care să nu o fi văzut el la stăpînul său niciodată, ci să laude pretutindenea ce a văzut și să povestească, — pentru că și aceasta e o cinste a domnului, aleasă și lăudată»¹.

Nu e aci decît întrecerea, luxul și fala pămîntescă, întîlnite în genere la curțile regale sau domnești. Nimic din smerenia și viața austeră, pe care le-ar fi putut recomanda cu ardoare un călugăr. De altfel, invitarea aceasta la pompă se potrivește cu viața de lux pe care a conceput-o Neagoe, așa cum ne dovedesc documentele. Pe bună dreptate se poate afirma că «figura lui Neagoe apare din izvoare pe un fond de aur... metalic și frumos sunător»². *Învățăturile* nu dezic această constatare. Desigur, aceste urme vizibile, de sfaturi ieșite din viață, experiență și concepție laică voievodală, sînt învăluite uneori înabil de aluzii la Dumnezeu și viața cerească, datorite probabil unui călugăr interpolator de mai tîrziu.

În ce privește purtarea războiului, dovezile că avem de a face cu sfaturi voievodale sînt categorice. Nici nu trebuie să ne gîndim o clipă că un călugăr ar fi putut să se lanseze în principii de tactică militară și recomandări, care denotă de la început experiențe războinice și concluzii sau învățăminte pe marginea acestor experiențe. Alături de reguli generale, se găsesc inovațiuni mărturisite: «Așa te învăț să faci, fătul meu, că mie îmi pare că așa va fi mai bine»³.

Dacă domnul va putea ajunge cu vrăjmașul la o înțelegere pe calea soliei, să încerce a-l împăca dîndu-i bani⁴. În caz de război, în țară străină să nu fugă, «că eu am fost pribeag și de aceea vă spui că este trai și hrană cu nevoie pribeagia. Pentru aceea să nu faci așa, că mai bună este moartea cu cînte decît viața cu amar și cu ocară»⁵.

Nu avem atestarea documentară a unei fugi a lui Neagoe Basarab peste graniță. Acest lucru s-a putut însă întîmpla, fie la ocuparea tronului, cînd susținătorii săi, Craioveștii, au trecut Dunărea după ajutor turcesc și probabil nu l-au lăsat pe pretendentul lor Neagoe în mîinile adversarului, Vlad cel

¹ *Ibidem*, p. 204.

² Cf. P. P. PANAITESCU, *op. cit.*: p. 16—17.

³ *Ibidem*, p. 222.

⁴ *Ibidem*, p. 214.

⁵ *Ibidem*, p. 215.